

El Marroc és un país de contrastos. Les platges, gràcies a l'arribada de turistes estrangers i de marroquins que viuen a Europa, comencen a omplir-se de gent amb costums occidentals que xoquen amb l'esperit tradicional. La costa marroquina, a més, tampoc no ha pogut evitar que hi arribés la febre constructora. El totxo comença a escampar-se pertot arreu.

Les platges de la costa mediterrània del Marroc, igual com les de les grans ciutats de l'Atlàntic, cada vegada són més plenes de gent. Així i tot, encara hi ha moltes zones semiverges que no ha descobert ni explotat el turisme, un sector en ebullició que pretén arribar a 10 milions de visitants en tres anys. Ara per ara, n'hi ha 6 milions, dels quals uns dos són marroquins residents a l'estranger que vénen rigorosament un mes cada estiu a reprendre el contacte amb els seus. L'estudi sociològic d'aquests espais oberts és molt ric al Marroc. Famílies nombroses planten quatre pals que cobreixen amb un llençol per a organitzar un lloc amb menjar, tovalloles, joguines, dels quals gaudiran tot el dia. Els joves hi munten inacabables partits de futbol des que surt el sol o a partir de les sis de la tarda, quan els més petits emprenen el camí de tornada i ells poden de nou ensenyorir-se de la primera línia del mar.

La platja és de franc, permet de reunir-te amb la teva gent, conèixer gent nova, reposar, fer esport. Els mesos d'estiu és el principal lloc on es pot veure el

contrast entre els marroquins emigrants, amb vestits i costums europeus, i la gent que viu habitualment al Marroc i que es regeix per normes de conducta més tancades. La convivència és possible perquè aquests dos estils de marroquins d'origen s'observen, opinen, però normalment es respecten.

L'empresa de telefonia estatal Marroc Telecom i els seus competidors, entre els quals ocupa la primera posició Meditel, filial marroquina de Telefónica, han entès que la platja és un espai de captació de nous clients a l'estiu. Per això es disputen els millors emplaçaments per a pagar un escenari on els ciutadans puguin divertir-se amb un karaoke, o bé ofereixen ombrel·les i tendals als cafès que hi ha vora la platja, amb publicitat, i organitzen torneigs locals de futbol platja o de volei platja.

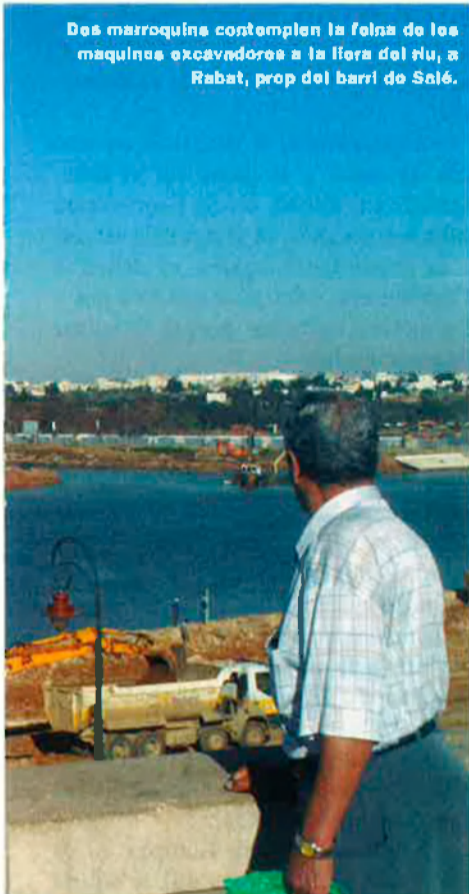
Explosió constructora. Mentre la població marroquina gaudeix de les costes, amb corrues diàries cap a la mar Mediterrània o a l'oceà Atlàntic, les principals ciutats del país no han tancat per vacances les profundes transforma-

cions urbanístiques. L'actual boom del sector del maó, similar al que van viure els Països Catalans als anys 80 del segle passat, és degut, segons el Ministeri d'Habitatge marroquí, a un dèficit de 670.000 habitatges. Segons les estimacions de l'executiu, haurien de construir-se una mitjana de 158.500 cases l'any fins el 2014 per a equilibrar la balança d'oferta i demanda.

Aquests dos darrers anys s'hi ha construït una mitjana de 110.000 habitatges, que enguany han sofert un augment de preu desproporcionat al centre de les ciutats, perquè la classe mitjana s'estima més ésser a prop de les escoles, hospitals o consultes privades, en lloc d'aïllar-se en les noves construccions de la perifèria. La mitjana estatal és de 12.000 dirhams (1.200 euros) el metre quadrat, que arriba fins a 25.000 en algunes ciutats com ara Rabat, i que encara és superat per la capital econòmica del país, Casablanca.

El sector immobiliari es va concentrant en l'habitatge social (amb un preu mitjà de 200.000 dirhams, uns 20.000 euros) que adquireix el format de vil·la, inspi-

Des marroquins contemplen la felna de les màquines excavadores a la llera del riu, a Rabat, prop del barri de Saïd.

rada en l'època colonial: una construcció d'un màxim d'un pis, amb un petit terreny de jardí, que feia trenta anys que no es construïa al Marroc.

La incipient classe mitjana marroquina —que es concentra a Rabat, Casablanca i Marràqueix— ha d'afrontar l'augment vertiginós del preu del metre quadrat de-

manant crèdits bancaris a un termini entre 15 anys i 25. Això significa invertir-hi un terç dels salaris que entren a casa. Els factors que impedeixen que millori el poder adquisitiu de la població són les mancances en l'educació i la sanitat públiques. Pel que fa a la sanitat, és tan deficient que les classes mitjana i baixa es troben obligades a acudir a clíniques privades fins i tot per a afeccions de medicina general. Quant a l'educació, la desmotivació del professorat públic (per la precarietat de salaris i de condicions laborals) crea desconfiança en els pares.

Un altre factor que accelera el desenvolupament del sector immobiliari al Marroc és la inversió estrangera en projectes de gran envergadura, com ara la transformació de la llera del riu Bou Regreg a Rabat, la Marina a Casablanca, o els projectes amb un objectiu mixt: turístic i d'habitatge, a Larraix (una localitat situada 70 quilòmetres al sud de Tànger) o a Saidia (al nord-est del país, a la frontera algeriana).

La construcció d'hotels de cinc estrelles, camps de golf, habitatges de luxe, blocs d'apartaments, ha estat qüestionada per associacions que defensen el medi i que consideren que el consum d'aigua tindrà una repercussió directa sobre les poblacions i sobre l'agricultura de les zones on es fan aquestes construccions. Saidia és transformada pel grup immobiliari gallec Fadesa, que abans de l'estiu va crear una empresa mixta amb el marroquí Addoha per abastar una quota més gran de mercat. Sis quilòmetres de costa van ser venuts després

d'un acord beneït des del Palau Reial. Arran d'aquesta operació, els ciutadans d'aquesta població no tenen accés a la platja, que ha esdevingut un lloc restringit. Però, a més, han de compartir els recursos aquífers i assumir la degradació del medi, perquè l'espai ha estat transformat sense respectar les dunes ni els costums del lloc.

Barris aïllats. Els habitatges de Saidia, com passa en molts dels projectes de blocs aïllats de construcció, configuren petites ciutats que tant podrien ser al Marroc com a qualsevol altre indret, aïllades de la idiosincràsia del país. Aquests habitatges són adquirits per la classe alta marroquina (que tot just si arriba al 10% de la població) o per estrangers.

Un altre centre d'atenció en l'actual eclosió urbanística són les medines, els barris antics de les ciutats, amb carrers per als vianants, on hi ha impressionants riads: cases tradicionals marroquines amb un pati obert al centre i cambres rectangulars al voltant, on viu una família a cadascuna.

Marràqueix, la principal ciutat turística del país, va ser la primera de transformar els vells riads en luxosos hotels, la majoria creats per francesos, espanyols o italians. Les famílies eren temptades amb quantitats elevades per al modest nivell de vida que tenien i, en comprovar que podrien adquirir un habitatge social a la perifèria, anaven abandonant la medina. El resultat és preocupant, perquè els hotels s'han multiplicat, i sovint han perdut l'encant amb què havien començat. A més, els costums que mantenien els autòctons s'han traslladat a un altre lloc de la ciutat. No ha pas passat això mateix a la impressionant medina de Fes, amb un urbanisme complex, molt ben conservada i, per tant, més cara. Tot plegat ha evitat aquest canvi de pell occidental i conserva tota la riquesa visual i conceptual.

La platja i la construcció desbocada són les dues cares del Marroc actual, que pot confirmar que el ritme de desenvolupament que imposen uns pocs continua fora de l'abast de la majoria. Aquest país no és terra d'oportunitats per als autòctons.

*Carla Fibla
Rabat*

PEDRO ROLD

Una jove marroquina camina per la platja d'Aïn Diab, a Casablanca, sota l'atenta mirada de dos nois amb vestimenta de bany d'influència occidental.